

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף נא

(בעמ' הקודם)

יומא דמחייך ביה רבי וכו': ביום שרבי היה מחייך, פורענות היתה באה לעולם (= לפי שהוא היה ראש גולת ישראל, והיה עליו להצטער על החורבן ועל הגלות, ובגלל שהוא היה עשיר גדול כשהיה שוחק זה היה נראה כאילו אינו מצטער על כך).

אמר רבי לבר קפרא - אל תבדח אותי ואני אתן לך 40 מידות של חיטים, אמר לו בר קפרא - תראה אדוני שאני יקח חיטים באיזו מידה שארצה. לקח בר קפרא סל גדול ומרח אותו בזפת מבחוץ (= כדי שיוכל להכניס לתוכו חיטים ולא יפלו מנקבי הסל), והפכו והניחו על ראשו, והלך ואמר לרבי - ימדוד לי אדוני 40 מידות של חיטים שאתה חייב לי (= ואמר זאת בבדיחותא), חייך רבי ואמר - והרי הזהרתי אותך שלא תבדח אותי! וכעת שבידחת אותי איני חייב לתת לך את החיטים! אמר לו בר קפרא - באתי לקחת חיטים אחרים שהלוייתי לך.

אמר לה בר קפרא לברתיה דרבי: אמר בר קפרא לבתו של רבי - מחר אני אשתה יין כשאביך ירקוד לפני ואימך תמזוג לי את הכוס.

הגמרא מספרת כיצד הדבר אכן קרה:

בן אלעשה היה חתנו של רבי, והיה עשיר גדול. הזמינו רבי לחתונת רבי שמעון בנו. בשעת החתונה אמר בר קפרא לרבי - מדוע התורה כתבה לשון 'תועבה' במשכב זכור (= "אִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זְכָר מִשְׁכָּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה עִשׂוּ שְׁנֵיהֶם...")? כל מה שרבי הסביר מדוע נכתב 'תועבה' פרך זאת רב קפרא. אמר לו רבי - תפרש אתה! אמר לו בר קפרא - אני אפרש לך בתנאי שאשתך תבוא ותמזוג לי את הכוס. באה אשתו ומזגה לו את הכוס. אמר לו בר קפרא - קום ותרקוד לפני ואומר לך מדוע התורה כתבה 'תועבה', כך אמרה התורה - 'תועבה' משמעותו 'תועה אתה בה' כלומר שעזב את משכבי אשתו והולך אצל זכר.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

לכסא אחרינא: כלומר כדי לקבל כוס יין נוספת שאל בר קפרא את רבי - מדוע התורה כתבה 'תבל' לגבי אשה הנרבעת לבהמה (= "וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמֹד לְפָנַי בְּהֵמָה לְרִבְעָה תִּבָּל הוּא"), "א"ל כי עניינא קדמאה, כלומר כל מה שקרה קודם לכן קרה שוב - שרבי פירש לו ובר קפרא פרך, ואשתו מזגה לו ורבי רקד לפניו. אמר לו בר קפרא - 'תבל' מלשון 'תבלין', כלומר וכי תבלין (= טעם מיוחד) יש בביאה של בהמה? מדוע אשה זו עוזבת את בעלה והולכת אצל בהמה?

אמר ליה ומאי זימה? מדוע נאמר 'זימה' לגבי זנות (= "אֵל תִּחַלְלֵ אֶת בְּתֵרָה הַזְנוּתָהּ וְלֹא תִזְנֶה הָאֶרֶץ וּמִלֶּאָה הָאֶרֶץ זָמָה")? "א"ל כי עניינא קדמאה, כלומר כל מה שקרה קודם לכן קרה שוב - שרבי פירש לו ובר קפרא פרך, ואשתו מזגה לו ורבי רקד לפניו. אמר לו בר קפרא - 'זו מה היא', כלומר שלא ידוע ממי התעברה.

לא היה יכול בן אלעשה לסבול ולראות את הזילותא שבר קפרא נהג ברבי, קם ויצא מהחתונה יחד עם אשתו.

מאי בן אלעשה: כלומר מהיכן אנו יודעים שהוא היה עשיר? מכך שלמדנו בברייתא שבן אלעשה פיזר את מעותיו (= נתן הרבה כסף) לְסִפְרָ שהיה מספר אותו כתספורת של הכהן הגדול.

לולינית וכו': התספורת הזאת היתה באופן שהספר היה מדייק שכל שיערה לא תעלה על חברתה.

למדנו במשנתנו - אמר קונם 'תבשיל' שאיני טועם מותר בדלעת הרמוצה:

קרא קרקוזאי: דלעת שבאה ממקום הנקרא 'קרקוזא', והוא מותר בה לפי שהיא לא מתבשלת יפה לעולם.

דלעת הטמונה ברמץ: באפר של גחלים, והוא מותר בה לפי שאין זה 'תבשיל'.

קושיא על רב אשי: והרי רבי נחמיה אומר שדלעת ארמית היא דלעת מצרית, ואסור לזרוע דלעת זו עם דלעת היונית וכן עם דלעת הרמוצה משום איסור כלאיים. נמצא שדלעת הרמוצה זה סוג של דלעת ולא דלעת הטמונה ברמץ (= ולכן אסור לזרוע אותה עם מין אחר משום כלאיים).

משנה: הנודר מ'מעשה קדרה' אסור רק במעשה רְתֻנְתָּהּ, דהיינו דבר העשוי מחמשת מיני דגן שצריך להרתיח ולבשל אותו הרבה.

אמר 'קונם היורד לקדרה שאיני טועם' אסור אף בכל מה שנעשה בקדרה, ולא רק במעשה רְתֻנְתָּהּ.

גמרא:

- הנודר מן 'היורד לקדרה' אסור אף בתבשיל היורד לאלפס (= מחבת גדולה שמתגנים בה), לפי שהתבשיל כבר ירד לקדרה לפני שירד לאלפס. ביאור: דרכם היה שבתבשילים מסויימים היו קודם מרתיחים את התבשיל בקדרה ברתיחה קלה ואח"כ גומרים את בישולו באלפס, ולכן הנודר מן היורד לקדרה אסור אף בתבשיל היורד לאלפס לפי שתבשיל היורד לאלפס כבר ירד לקדרה קודם לכן. אבל הנודר מן 'היורד לאלפס' מותר בתבשיל היורד לקדרה.

- הנודר מן 'הנעשה בקדרה' מותר בנעשה באלפס, לפי שהוא נדר מן 'הנעשה' ומשמע דבר שנגמרה עשייתו, ולכן הוא מותר בנעשה באלפס למרות שכבר ירד קודם לכן לקדרה, לפי שגמר עשייתו לא היה באלפס אלא בקדרה. וכן הנודר מן 'הנעשה באלפס' מותר בנעשה בקדרה אף אם אח"כ הורידו לאלפס, לפי שגמר עשייתו היה בקדרה.

- הנודר מן 'היורד לתנור' אסור רק בפת, לפי שסתם 'יורד לתנור' משמע פת. ואם אמר 'כל מעשה תנור עלי' אסור בכל מאכל שנעשה בתנור.

משנה: מן הכבוש: הנודר עצמו מן 'הכבוש' (ב-ה' הידיעה) - הוא אסור רק בכבוש הידוע שהוא ירק כבוש. אבל אם אמר 'כבוש שאיני טועם' (בלא ה' הידיעה) - כוונתו לכל דבר כבוש והוא אסור בכל הכבושים.

מן השלוק: וכן לגבי 'שלוק' ישנו חילוק בין אם נדר אותו באות ה' או בלעדיה כנ"ל.

גמרא: דכביש מאי: הנודר עצמו מ'דכביש' (באות ד') האם כוונתו לכבוש הידוע או לכל כבוש? וכן האומר 'דשליק' / 'דצלי' / 'דמליח'. והגמרא נשארת בספק (= תיבעו).

משנה: מן הצלי: הנודר מ'הצלי' באות ה' הידיעה או בלעדיה - דינו כנ"ל. וכן בנודר מן 'המליח'.

דג דגים שאני טועם: 'דג' הכוונה לדג גדול הנמכר כיחידה בפני עצמה, ו'דגים' הכוונה לדגים קטנים הנמכרים בחבילה. ולכן הנודר מ'דג דגים' אסור גם בגדולים וגם בקטנים. ומותר ב'טרית טרופה': זהו דג גדול החתוך דק דק. הנודר מ'מדג דגים' נדר את עצמו רק מדגים שלמים. וכל שכן שהוא מותר ב'ציר' שהוא שומן של הדגים שמעורב בו קרבי הדגים. וכל שכן שהוא מותר ב'מורייס' שהוא שומן בלבד.

אבל הנודר מן 'הצחנה' = הרבה דגים קטנים מלוחים שרובם שלמים אבל יש בהם גם חתיכות דגים (הסיבה שקוראים להם בלשון זו מפני שריחם נודף, מלשון 'ותעל צחנתו') – אסור בטרית שהיא גם חתיכות דגים, אבל מותר בציר ובמורייס שאין בהם חתיכות (גם ב'ציר' אין חתיכות ממשיות של דגים).

הנודר מטרית טרופה אסור מותר בציר ובמורייס: החידוש בדבר שלא נחשוב שמכיון שהוא נדר מ'טרית' שהיא חתיכות דגים קטנות הוא גם יהא אסור בציר ומורייס.

גמרא: דג שאני טועם: הנודר בלשון 'דג שאני טועם' אסור רק בדגים גדולים מכיון שכאמור 'דג' משמע לשון יחיד שנמכר ביחידות וזהו דג גדול. אבל הנודר בלשון 'דגה שאני טועם' אסור רק בגדים קטנים כי 'דגה' זהו לשון של דג קטן.

והכתיב 'ויתפלל יונה אל ה' אלוקיו ממעי הדגה': וה'דגה' ששהה בתוכה יונה היתה ודאי דג גדול?

הגמרא דוחה: יתכן שדג גדול פלט את יונה לתוך דג קטן יותר ביחס לדג הגדול (וכך מובא במדרש). ולכן 'דגה' נקראית דג קטן.

אלא 'והדגה אשר ביאור מתה': בגלל מכת דם, וברור שכל הדגים מתו ולא רק הקטנים?

ולכן הגמרא מסיקה: באמת לשון 'דגה' כולל גם דגים גדולים וגם קטנים, אלא שהכלל בנדרים הוא ללכת אחר לשון בני אדם, ובני אדם קוראים לדג קטן 'דגה'.

*

אמר הרי עלי 'ציחין': כאמור במשנה 'הצחנה' היא דגים קטנים כבושים, והנודר ממנה מותר בציר ובמורייס. השאלה היא כשהוא אמר 'ציחין' שזהו לשון ריבוי של 'צחנה' (כלומר 'צחנה אחת, הרבה 'ציחין'), האם כוונתו לכלול גם ציר ומורייס או לא? הגמרא נשארת בספק.

משנה: הנודר מן 'החלב' מותר ב'קום': 'קום' זהו מי החלב שיוצאים מחלב שמעמידים אותו להיות גבינה. ובגלל שהוא פסולת החלב אינו נקרא 'חלב' בלשון בני אדם.

הנודר מן 'הגבינה' אסור בה בין מלוחה ובין טפילה: אפילו שרוב הגבינות הן מלוחות, לשון 'גבינה' כולל גם גבינות טפלות.